

A TANTÁRGY ADATLAPJA

1. A képzési program adatai

1.1 Felsőoktatási intézmény	Babeş–Bolyai Tudományegyetem
1.2 Kar	Történelem és Filozófia
1.3 Intézet	Magyar Filozófiai Intézet
1.4 Szakterület	Filozófia
1.5 Képzési szint	Alapképzés
1.6 Szak / Képesítés	Filozófia

2. A tantárgy adatai

2.1 A tantárgy neve	Ismeretelmélet						
2.2 Az előadásért felelős tanár neve	Dr. Veress Károly egyetemi tanár						
2.3 A szemináriumért felelős tanár neve	Dr. Kerekes Erzsébet egyetemi adjunktus						
2.4 Tanulmányi év	3	2.5 Félév	5	2.6. Értékelés módja	Vizsga	2.7 Tantárgy típusa	Szaktárgy

3. Teljes becsült idő (az oktatási tevékenység féléves óraszama)

3.1 Heti óraszám	4	melyből: 3.2 előadás	2	3.3 szeminárium/labor	2
3.4 Tantervben szereplő össz-óraszám	56	melyből: 3.5 előadás	28	3.6 szeminárium/labor	28
A tanulmányi idő elosztása:					óra
A tankönyv, a jegyzet, a szakirodalom vagy saját jegyzetek tanulmányozása					14
Könyvtárban, elektronikus adatbázisokban vagy terepen való további tájékozódás					14
Szemináriumok / laborok, házi feladatok, portfóliók, referátumok, esszék kidolgozása					28
Egyéni készségfejlesztés (tutorálás)					10
Vizsgák					4
Más tevékenységek:					-
3.7 Egyéni munka össz-óraszama	70				
3.8 A félév össz-óraszama	126				
3.9 Kreditszám	5				

4. Előfeltételek (ha vannak)

4.1 Tantervi	•
4.2 Kompetenciabeli	•

5. Feltételek (ha vannak)

5.1 Az előadás lebonyolításának feltételei	<ul style="list-style-type: none">Az előadások 70%-án (azaz minimum 9 előadáson) kötelező a hallgatói részvétel. A hallgatók a tárgyhoz tartozó kérdésekkel és hozzászólásokkal kapcsolódhatnak be.
5.2 A szeminárium / labor lebonyolításának feltételei	<ul style="list-style-type: none">A szemináriumi részvétel, a kialakított munkarend és a megbeszélte feladatok teljesítése kötelező. Az elmaradt szemináriumok pótlása egyéni pótlási terv alapján történik a vizsgaidőszak kezdetéig.

6. Elsajátítandó jellemző kompetenciák

Szakmai kompetenciák	<ul style="list-style-type: none"> • C1.1. Alapvető filozófia fogalmak és elméleteinek/rendszerek azonosítása és meghatározása adott filozófiai szövegek tanulmányozása során. • C1.3. A filozófiai problémák sajátosságainak definiálása más human tudományokhoz képest. • C2.2. Elméleti és filozófiai szövegek elemző és szintetizáló vizsgálata, a sajátos terminológia alkalmazásával. • C2.5. Egy közepes komplexitású ismeretelméleti probléma megoldása. • C.3.1. A filozófiai következtetési és érvelési technikák, stratégiák/tipológiák felismerése, meghatározása.
Transzverzális kompetenciák	<ul style="list-style-type: none"> • A megismeréssel kapcsolatos jelenségek empirikus és szaktudományos vizsgálata és a filozófiai problémák közötti kapcsolatteremtés képességének formálása. • A szóbeli és írásbeli kommunikációs készségek, kreativitási és kritikai kompetenciák fejlesztése az ismeretfilozófiai problematika és terminológia specifikus használatával. • Kutatási kompetenciák, szakmai dokumentálódás, szakdolgozat készítés, számítógép-használat, szövegszerkesztés.

7. A tantárgy célkitűzései (az elsajátítandó jellemző kompetenciák alapján)

7.1 A tantárgy általános célkitűzése	<ul style="list-style-type: none"> • a megismeréssel kapcsolatos alapvető filozófiai problémák körülhatárolása és rendszerező vizsgálata; a filozófiai problematizálás kiterjesztése a megismerés jelenségeinek szaktudományos kutatásával (kognitív tudományok, tudásszociológia, kommunikációs antropológia, stb.) kapcsolatos eredmények értelmezésére; az ismeretfilozófiai problémák helyének és jelentőségének feltárása a kortárs filozófiai gondolkodásban.
7.2 A tantárgy sajátos célkitűzései	<ul style="list-style-type: none"> • a megismerés filozófiai vizsgálatával kapcsolatos sajátos kérdésfeltevések és fogalomrendszer kezelése; • a megismerés filozófiai vizsgálatához szükséges elemzési, értelmezési és érvelési készségek elsajátítása; • rendszerező, összefüggéseket teremtő látásmód elsajátítása a megismeréssel kapcsolatos filozófiai kérdések vizsgálatában.

8. A tantárgy tartalma

8.1 Előadás	Didaktikai módszerek	Megjegyzések
A megismerés fogalma. Megismerhetőség és megismerés	előadás, problematizálás	
A megismerés feltételei. Ontológiai-antropológiai, pszichológiai, logikai-metodológiai, társadalmi-történelmi feltételek	előadás, problematizálás	
A megismerés filozófiai kérdése. A racionalista és az empirista hagyomány	előadás, problematizálás	
A megismerés filozófiai kérdése. A transzcendentális megismerés	előadás, problematizálás	
A megismerés filozófiai kérdése a jelenkori filozófiában	előadás, problematizálás	
A szubjektum–objektum viszony kérdése. A szubjektum-probléma a megismerésben	előadás, problematizálás	
A szubjektum–objektum viszony kérdése. Az objektum-probléma a megismerésben	előadás, problematizálás	
A szubjektum-objektum viszony kérdése. A megismerés lehetőségei és határai	előadás, problematizálás	
A megismerés érzéki és értelmi összetevői. Az érzékszervi megismerés	előadás, problematizálás	

A megismerés érzéki és értelmi összetevői. Az értelmi megismerés	előadás, problematizálás	
A megismerés empirikus és teoretikus szintjei. A kognitív tapasztalat	előadás, problematizálás	
A megismerés empirikus és teoretikus szintjei. Az elméletek helye és szerepe a megismerésben	előadás, problematizálás	
Igazság és megalapozás. Igazságelméletek és igazságkritériumok	előadás, problematizálás	
Igazság és megalapozás. Ellenőrizhetőség, falszifikálhatóság, igazságtörténet	előadás, problematizálás	
<p>Könyvészet:</p> <p>Clark, Andy: <i>A megismerés építőkövei</i>. Osiris, Budapest, 1996.</p> <p>Carnap, R.: Filozófia és logikai szintaxis. In: <i>A Bécsi Kör filozófiája</i>. Gondolat, Budapest, 1972. 134–193.</p> <p>Changeux J-P.–Ricoeur, P.: <i>A természet és a szabályok</i>. Osiris, Budapest, 2001. I-IV. 11–185.</p> <p>Duerr, Hans Peter: <i>Sem Isten – sem mérték</i>. Anarchista észrevételek a tudat- és ismeretelméletről. Atlantisz, Budapest, 1998. 11–66.</p> <p>Feyerabend, Paul: <i>A módszer ellen</i>. Atlantisz, Budapest, 2002.</p> <p>Flonta, Mircea: <i>Cognitio. O introduce critica în problema cunoaşterii</i>. Editura All, Bucuresti, 1994.</p> <p>Gadamer, H-G.: <i>Igazság és módszer. Egy filozófiai hermeneutika vázlatja</i>. Gondolat, Budapest, 1984.</p> <p>Habermas, J.: Előkészítő megjegyzések a kommunikatív kompetencia elméletéhez. In: <i>A kommunikatív etika</i>. Új Mandátum Könyvkiadó, Budapest, 1991. 58–79.</p> <p>Hartmann, N.: A megismerés az ontológia fényében. In: <i>Lételméleti vizsgálódások</i>. Gondolat, Budapest, 1972. 245–340.</p> <p>Heidegger, Martin: Mit jelent gondolkodni? In: <i>Szöveg és interpretáció</i>. Szerk Bacsó Béla. Cserépfalvi. é.n. 7–16.</p> <p>Husserl, E.: A fenomenológia ideája. In: <i>Válogatott tanulmányok</i>. Gondolat, Budapest, 1972. 27–103.</p> <p>Husserl, Edmund: <i>Karteziánus elmélkedések</i>. Atlantisz, Budapest, 2000.</p> <p>Husserl, E.: Tapasztalat és ítélet. In: <i>A fenomenológia a társadalomtudományban</i>. Gondolat, Budapest, 1984. 70–90.</p> <p>Kant, I.: <i>Prolegoména</i>. Atlantisz, Budapest, 1999. 19–98.</p> <p>Kuhn, Th. S.: <i>A tudományos forradalmak szerkezete</i>. Gondolat, Budapest, 1984.</p> <p>Laki János (szerk.): <i>Tudományfilozófia</i>. Osiris, Budapest, 1998.</p> <p>Mannheim K.: Az ismeretelmélet szerkezeti elemzése. In: <i>Tudásszociológiai tanulmányok</i>. Osiris, Budapest, 2000. 67–124.</p> <p>Pârnu, Ilie: <i>Introduce în epistemologie</i>. Ed. Polirom, Iasi, 1998.</p> <p>Platón: <i>Theaitétosz</i>. Művei, II., Budapest, 1984.</p> <p>Pléh Csaba: <i>Bevezetés a megismeréstudományba</i>. Elektronikus Kiadó Kft. Budapest, 1998.</p> <p>Pléh Csaba (szerk.): <i>Kognitív tudomány</i>. Osiris, Budapest, 1996.</p> <p>Popper, K. R.: <i>A tudományos kutatás logikája</i>. Európa, Budapest, 1997.</p> <p>Popper, K. R.: <i>Test és elme</i>. Typotex K., Budapest, 1998.</p> <p>Putnam, Hilary: <i>Reprezentáció és valóság</i>. Osiris K., Budapest, 2000.</p> <p>Quine, W. O.: <i>A tapasztalattól a tudományig</i>. Osiris, Budapest, 2002.</p> <p>Rickert, H.: A megismerés tárgya. In: <i>Ész–Élet–Egzisztencia</i>. Szeged, 1992. 99–154.</p> <p>Russell, B.: <i>A filozófia alapproblémái</i>. Budapest, 1991. 9-147.</p> <p>Scheler, Max: Fenomenológia és ismeretelmélet. In: <i>Az ember helye a kozmoszban</i>. Osiris-Gond, Budapest, 1995. 118–201.</p> <p>Searl, John R.: <i>Elme, nyelv és társadalom</i>. Vince K., Budapest, 2000.</p> <p>Strawson, P. F.: <i>Az érzékelés és a jelentés határai</i>. Osiris, Budapest, 2000.</p> <p>Tarski, A.: <i>Bizonyítás és igazság</i>. Gondolat, Budapest, 1990.</p> <p>Veress Károly: <i>Az igazság igénye</i>. In: <i>Ami megtörténik velünk</i>. Pro Philosophia; Egyetemi Műhely Kiadó, Kolozsvár, 2014. 165–236.</p> <p>Vizi E. Szilveszter et al. (szerk.): <i>Agy és tudat</i>. BIP, Budapest, 2002.</p> <p>Wright, G. H. von: Magyarázat és megértés. In: <i>Magyarázat, megértés és előrejelzés</i>. TKK., Budapest, 1987.</p>		
8.2 Szeminárium / Labor	Didaktikai módszerek	Megjegyzések

A szemináriumi tevékenység megszervezése	Beszélgetés, vita	
A cogito problémája – Descartes: <i>Értekezés a módszerről</i> . In: <i>A módszerről</i> . 47–102; Szabályok az értelem vezetésére. In: <i>A módszerről</i> . 103–105; Descartes: <i>Elmélkedések az első filozófiáról</i> . Második, negyedik elm. (+ Ellenvetések, a szerző válaszaival együtt: első sorozat; második sorozat; harmadik sorozat, II., III., IV., XII., XIII.; ötödik sorozat). 33–43.; 67–77.	referátum, szövegértelmezés, problematizálás, vita	A hallgatók megkapják a megbeszélésre kijelölt szövegek fénymásolatát.
Az érzéki tapasztalat problémája – Bacon: <i>Novum Organum</i> I. I-LXX. 7–38; Locke: <i>Értekezés az emberi értelemről</i> . Első kötet: Bevezetés; I. könyv, I. fejt., II. könyv I-XII. fejt., XXXII. fejt.; Berkeley: <i>Tanulmány az emberi megismerés alapelveiről</i> ; Hume: <i>Tanulmány az emberi értelemről</i> . Második-hatodik fejt. 17–57.	referátum, szövegértelmezés, problematizálás, vita	
A kopernikuszi forradalom – Kant: <i>A tiszta ész kritikája</i> . Bevezetés. 51–72; Ayer: <i>Az a priori</i> ; Kant: <i>Prolegoména</i> . 19–98.	referátum, szövegértelmezés, problematizálás, vita	
Logikai pozitivizmus, empirizmus – Wittgenstein: <i>Logikai-filozófiai értekezés</i> . 1–6. 7–72; Schlick: <i>Pozitivizmus és realizmus; Az ismeret fundamentumáról</i> ; Carnap: <i>Ellenőrizhetőség és jelentés</i>	referátum, szövegértelmezés, problematizálás, vita	
Fenomenológia – Scheler: <i>Fenomenológia és ismeretelmélet</i>	referátum, szövegértelmezés, problematizálás, vita	
A külvilág bizonyítása – Rickert: <i>A megismerés tárgya</i> ; Moore: <i>A külvilág bizonyítása; Bizonyosság</i> .	referátum, szövegértelmezés, problematizálás, vita	
Elme, tudat, gondolkodás, nyelv – Searle: <i>Az elme, az agy és a programok világa</i> . In: <i>Kognitív tudomány</i> . 136–151; Black: <i>Gondolkodás és beszéd</i> . In: <i>A nyelv labirintusa</i> .	referátum, szövegértelmezés, problematizálás, vita	
Tapasztalat, hit, ítélet, kijelentés, igazság – James: <i>Pragmatizmus</i> . Ötödik és hatodik előadás. In: <i>Pragmatizmus</i> . 217–260. (+ <i>Az igazság pragmatikus magyarázata és akik félreértik</i> . Uo. 349–390.); Husserl: <i>Tapasztalat és ítélet</i> ; Habermas: <i>Előkészítő megjegyzések a kommunikatív kompetencia elméletéhez</i>	referátum, szövegértelmezés, problematizálás, vita	
Ellenőrző dolgozat	teszt	
A szemináriumi dolgozatok bemutatása és megbeszélése	dolgozatok megbeszélése, vita	
A szemináriumi dolgozatok bemutatása és megbeszélése	dolgozatok megbeszélése, vita	
A szemináriumi dolgozatok bemutatása és megbeszélése	dolgozatok megbeszélése, vita	
A szemináriumi tevékenység értékelése	kiértékelő beszélgetés	
<p>Könyvészet:</p> <p>Ayer, A. J.: <i>Az a priori</i>. In: <i>Mikor igazolt egy hit?</i> Osiris, Budapest, 2002. 147–157.</p> <p>Bacon, Fr.: <i>Novum Organum</i> I. Budapest, 1995.</p> <p>Berkeley, G.: <i>Tanulmány az emberi megismerés alapelveiről</i>. In: <i>Tanulmány...és más írások</i>. Budapest, 1985. 147–272.</p> <p>Carnap, R.: <i>Ellenőrizhetőség és jelentés</i> In: <i>A Bécsi Kör filozófiája</i>. Gondolat, Budapest, 1972. 134–194; 377–392. vagy In: <i>Tudományfilozófia</i>. Áron Kiadó, Budapest, 1999. 41–50.</p>		

Descartes, R.: Értékezés a módszerről. In: *A módszerről*. Kriterion, Bukarest, 1977. 47–102.; Ikon (Matúra), 1993; Műszaki K. (Matúra), Budapest, 2000.

Descartes, R.: *Elmélkedések az első filozófiáról*. Atlantisz, Budapest, 1994. Második, negyedik elm. (+ Ellenvetések, a szerző válaszaival együtt: első sorozat; második sorozat; harmadik sorozat, II., III., IV., XII., XIII.; ötödik sorozat).

Descartes, R.: Szabályok az értelem vezetésére. In: *A módszerről*. Kriterion, Bukarest, 1977. 103–105.

Dilthey, W.: Adalékok ama kérdés megoldásához, hogy honnan ered és mennyiben jogos a külvilág realitásába vetett hitünk. In: *A történelmi világ felépítése a szellemtudományokban*. Gondolat, Budapest, 1974. 251–291.

Hume, D.: *Tanulmány az emberi értelemről*. Második-hatodik fej. Budapest, 1973.

James, W.: Pragmatizmus. Ötödik és hatodik előadás. In: *Pragmatizmus*. Gondolat, Budapest, 1981. 217–260. (+ *Az igazság pragmatikus magyarázata és akik félreértik*. Uo. 349–390.).

Kant, I.: *A tiszta ész kritikája*. Ictus, Budapest, 1995. Szelektálva: 51–72.

Locke, J.: *Értékezés az emberi értelemről*. Akadémiai K. Bp. 1979. Első kötet: Bevezetés; I. könyv, I. fej., II. könyv I–XII. fej., XXXII. fej.; Második kötet: IV. könyv I–IX. fej., XVII. fej., XX–XXI. fej.

Moore, G. E.: A külvilág bizonyítása; Bizonyosság. In: *A józan ész védelmében és más tanulmányok*. Európa K. Budapest, 1981. 199–239.; 245–288.

M. Schlick: Pozitivizmus és realizmus; Az ismeret fundamentumáról. In: *A Bécsi Kör filozófiája*. Gondolat, Budapest, 1972. 93–133.; 260–287. Vagy in: *Tudományfilozófia*. Áron Kiadó, Budapest, 1999. 27–40.

Wittgenstein: *Logikai-filozófiai értekezés*. Akadémiai K., Budapest, 1989. 1–6. 7–72.

9. Az episztemikus közösségek képviselői, a szakmai egyesületek és a szakterület reprezentatív munkáltatói elvárásainak összhangba hozása a tantárgy tartalmával.

- az ismeretelméleti problémahorizontok érvényesítési készségei az interdiszciplináris kutatásokban, az ismeretfilozófia valamint a tudományelmélet, tudásszociológia, kognitív tudomány, kommunikációelmélet határterületein;
- a megismerés és az emberi létezés alapvető összefüggéseinek, az ebből adódó gyakorlati életviteli problémáknak a belátása; a megismerés–kultúra–társadalom kapcsolataira irányuló alkalmazott filozófiai kutatási és probléma-megoldási készségek birtoklása.

10. Értékelés

Tevékenység típusa	10.1 Értékelési kritériumok	10.2 Értékelési módszerek	10.3 Aránya a végső jegyben
10.4 Előadás	Az előadáson átadott ismeretfilozófiai tananyag elsajátítása, megfelelő alkalmazása és használata; az előadottak tartalmával kapcsolatos kérdések megfogalmazása.	Folyamatos ellenőrzés a félév során; félév végi szóbeli záróvizsga.	35%
	Az ismeretfilozófiai nézőpont, episztemológiai beállítódás, fogalomkészlet, nyelvezet kellő elsajátítása és alkalmazása.	Folyamatos ellenőrzés a félév során; félév végi szóbeli záróvizsga.	25%
10.5 Szeminárium / Labor	A tanulmányozott szövegek tartalmi ismerete.	Referátumok értékelése; szemináriumi teszt kiértékelése.	15%
	Elemzési, értelmezési, problematizálási készségek; beszélgetésekben, vitákban való aktív részvétel.	Folyamatos ellenőrzés a félév során.	10%
	Szakdolgozat elkészítésének és bemutatásának módszeressége.	A szakdolgozat és a bemutatás kiértékelése.	15%
10.6 A teljesítmény minimumkövetelményei			
<ul style="list-style-type: none"> • Az előadásokon 70%-os, a szemináriumokon 100%-os részvétel. 			

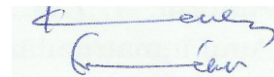
- Legalább egy szemináriumi szöveg bemutatása a félév folyamán; szakdolgozat elkészítése.
- A szövegek tartalmi elemzésében, értelmezésében, a szakdolgozatok értékelésében és a vitákban való aktív részvétel.

Kitöltés dátuma
2020. március 23.

Előadás felelőse
Veress Károly

Szeminárium felelőse
Kerekes Erzsébet

Az intézeti jóváhagyás dátuma
2020. március 30.

Intézetigazgató
Demeter Márton Attila

